

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Si es realitzen diferents activitats es recomana emplenar una fitxa per a cadascuna d'elles.

Fitxa del projecte

Any de la formació*	2012
Trimestre en què s'ha fet l'activitat* <i>(Trieu-ne un)</i>	
Centre educatiu <i>(Nom del centre)</i>	Institut El Castell
Títol del projecte* <i>(Títol de l'activitat que es proposa fer)</i>	Publicitat i sexisme
Autors / es* <i>(Poseu el nom de cada autor en una línia)</i>	Lucía Rodríguez
Etaapa educativa* <i>(Trieu una o més etapes i esborreu la resta)</i>	Educació Secundària Obligatòria (ESO)
Curs* <i>(Trieu un o diversos cursos pertanyents a l'etapa triada)</i>	1r ESO
Temàtica* <i>(Trieu-ne una o més i esborreu la resta)</i>	Gènere i sexisme
Resum breu* <i>(Extensió aproximada de 7 línies o 70 paraules)</i>	Treball de reflexió i debat sobre els estereotips de gènere mitjançant l'anàlisi d'anuncis publicitaris i l'elaboració d'un anunci propi, aplicant els coneixements adquirits. Algunes parts de l'activitat es faran en petit grup, altres en gran grup i hi haurà una autoavaluació final individual.
Tipus d'activitat <i>(Trieu un tipus d'activitat i esborreu la resta)</i>	Anuncis TV / ràdio / Internet
Presentacions dels tallers <i>(Indiqueu si cal utilitzar alguna presentació dels tallers del Programa per fer l'activitat)</i>	Cap
Altres materials <i>(En el cas que s'hagi utilitzat algun arxiu que no es pugui incloure dins de l'apartat d'annexos d'aquest document, indiqueu el nom exacte de l'arxiu que envieu juntament amb aquest arxiu)</i>	VT0FP021_Publicitat_i_sexisme.ppt
Durada aproximada* <i>(Trieu el nombre de sessions de 60 minuts necessàries per realitzar l'activitat a l'aula. Elimineu</i>	4

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

<i>la resta)</i>	
Idioma* <i>(Trieu l'idioma)</i>	Català

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Projecte

En aquesta part del document es desenvolupa la proposta de treball de l'activitat.

Descripció breu del centre
Presentació* <i>(Introducció i justificació del perquè s'ha plantejat fer l'activitat.)</i>
<p>Moltes vegades es parla de la societat del coneixement, de la informació, de les noves tecnologies o de les noves formes de comunicació i relació. Ens anem movent entre aquests conceptes, més o menys acceptats per tothom, però de vegades oblidem els aspectes més personals: dins de tots aquests referents, els nois i noies que estem educant continuen tenint certs estereotips i prejudicis marcats per uns rols de gènere preconcebuts tan instaurats i acceptats que se'ns fa difícil, de vegades, reconèixer-los. La societat avança però els experts adverteixen que la concepció de gènere heretada del patriarcat que encara domina en el imaginari social, pot desembocar, tard o d'hora, en violència real contra les dones o, en altres casos, contra els iguals.</p> <p>En aquest sentit és interessant introduir i treballar aquests aspectes psicosocials com a prevenció amb els i les nostres alumnes en edat adolescent. Així doncs, es va dissenyar una activitat que ha estat implementada, a l'aula, dins el marc d'una optativa de primer d'ESO de Llengua Castellana anomenada "Taller de premsa". Al tercer trimestre vam treballar la publicitat com a fil conductor, donant peu, amb l'activitat, a la reflexió de l'alumnat tenint com a base un element comunicatiu quotidià com son els anuncis publicitaris.</p> <p>L'activitat para atenció a la identificació dels rols de gènere que l'alumnat té interioritzats, per fer una reflexió que ens permeti obrir noves vies de pensament i noves formes d'entendre la pròpia identitat respecte a l'estereotip que se'ns pretén imposar. L'objectiu principal és doncs, la identificació dels rols de gènere per incorporar propostes igualitàries i respectuoses sortides de la reflexió de l'alumnat.</p>
Descripció breu del grup amb el qual es treballarà *
Objectius* <i>(Finalitat de l'activitat. Poden definir-se objectius generals i / o específics.)</i>
<ul style="list-style-type: none">⤴ Anàlisi del llenguatge i de la iconografia en la publicitat.⤴ Reflexió conscient de les representacions simbòliques que potencien la identitat de gènere tant en la publicitat com en el nostre dia a dia.⤴ Identificació dels rols de gènere que té com a referència el nostre alumnat.⤴ Reconeixement dels trets de gènere tradicional que es reflecteixen en els mitjans audiovisuals (publicitat) heretats del patriarcat.⤴ Cerca de models representatius que contrasten amb el model tradicional per tal d'oferir nous referents propers.⤴ Expressar idees pròpies amb claredat i correcció.⤴ Respectar el torn de paraula i mostrar respecte per les opinions dels o de les altres.⤴ Foment de l'atenció i l'observació com a eines indispensables per aprendre.⤴ Desenvolupament d'una actitud crítica davant la publicitat i les opinions alienes.
Previsió de conflictes previs i resultats esperats <i>(Explicació dels resultats esperats i dels problemes o conflictes que es preveu que es podrien produir durant el desenvolupament de l'activitat.)</i>
<p>Hem de tenir molt en compte l'edat i el moment maduratiu de l'alumnat perquè parlem de joves de 12/13 anys.</p> <ul style="list-style-type: none">⤴ A alguns d'ells/es els costa concretar o focalitzar les intervencions en el sentit dels objectius proposats, per tant, crec imprescindible pautar molt les tasques i, en el cas del debat, anar dirigint les intervencions amb preguntes que els portin a una reflexió pròpia. Considero necessari que l'alumnat conegui els objectius per tal d'anar concretant l'activitat.⤴ Un altre aspecte és la dificultat que mostren en respectar tant el torn de paraula com les opinions dels altres companys/es. Es per això que aquest tipus d'habilitat social conforma un

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

dels objectius a assolir.

- ✦ A l'hora d'elaborar l'anunci publicitari se'ls oferiran pautes per fer el guió i algunes opcions temàtiques tal i com s'ha explicat anteriorment (un home fent publicitat d'un producte de depilació, una dona conductora publicitant un cotxe...)

Metodologia / pautes de treball*

(Explicació de la metodologia que s'utilitzarà per treballar l'activitat. Si hi ha materials relacionats com ara qüestionaris, textos, etc. es referenciaran aquí i s'inclouran al final del document com a annexos.)

La publicitat és un element gairebé omnipresent en el nostre dia a dia. Per tant, un dels objectius principals de la dinàmica proposada és el d'acostar-nos a ella de forma crítica i reflexiva, intentant analitzar els elements que la conformen, parant atenció i identificant els rols de gènere que s'hi reflecteixen i potencien.

Tant en la presentació de l'activitat com en el seu desenvolupament s'han tingut molt presents elements de reflexió dels i les alumnes per tal de fer l'aprenentatge més eficaç i significatiu. El procés comporta 4 moments:

1. **Presentació/ detecció de coneixements previs:** la pràctica comença amb el visionat d'una sèrie d'anuncis publicitaris que evidencien el sexisme utilitzat en publicitat. Un cop han vist els anuncis, per tal d'identificar els coneixements previs de les i els alumnes, els plantejarem una sèrie de qüestions que hauran de respondre individualment (**Fitxa annex 1**).
2. **Reflexió:** en gran grup comentem el resultat de la fitxa que han omplert en relació als anuncis que hem vist, amb el que s'inicia un debat en referència als trets d'identitat de gènere i rols tradicionals que apareixen en determinats anuncis.
3. **Aplicació:** Realització en petit grup mixt (3-4 alumnes) d'un anunci publicitari propi, mobilitzant els temes tractats, on es vegi reflectida la feina de les dones i els homes a casa i comparant situacions d'igualtat i de discriminació.
4. **Autoavaluació.** En acabar la dinàmica plantejada es proposa emplenar una fitxa d'autoavaluació que reculli les impressions de les noies i nois, així com els dubtes i el grau d'assoliment dels conceptes treballats.

Metodologia i procediment

Com s'ha comentat anteriorment, un dels objectius principals d'aquesta seqüència és la reflexió crítica per part de l'alumnat a l'hora d'abordar el tema dels rols de gènere. Potser no són prou conscients de que la problemàtica de la violència de gènere s'inicia molt abans del primer símptoma visible. Han de tenir present que els rols de gènere que ells tenen en el seu ideari són heretats del patriarcat i, en molts casos, és el punt de partida de la relació de domini-submissió que pot iniciar una situació de violència de gènere.

Sessió 1. INTRODUCCIÓ

Introduïm l'activitat del taller de premsa explicant breument l'exercici en funció dels continguts publicitaris que treballarem. Així, se'ls va lliurar una fitxa que havien d'emplenar individualment (**fitxa annex 1**). Vam deixar clar que l'objectiu era aplicar els trets que s'identifiquessin en la publicitat.

A continuació vam veure alguns anuncis com per exemple:

- Anunci "Marcilla": <http://www.youtube.com/watch?v=DhE0qu1KJcc>
- Anunci "Pronto": <http://www.youtube.com/watch?v=Z5ghcA-1JFY>
- Anunci assegurances: <http://www.youtube.com/watch?v=uh6GYLWPMtM&feature=related>
- Anunci "Puntomatic": <http://www.youtube.com/watch?v=FFYbJQF9dhk>

Sessió 2. REFLEXIÓ

A partir dels anuncis que hem vist i tenint presents les fitxes de l'alumnat com a referència, iniciem un debat. El paper del o de la professora és només de moderador/a, dirigint el debat amb algunes preguntes com ara:

- ✦ Quina és la teva idea de com han de ser un home i una dona? (en relació a la 1ª pregunta de la fitxa de l'annex 1):
 - Una dona ha de ser...
 - Un home ha de ser...
- ✦ Quins tipus d'anuncis protagonitzen les dones i quins els homes? Resposta oberta dels/de les alumnes que anirem enllaçant amb les respostes que hagin donat a la **fitxa de l'annex 1** que ja havien omplert.

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

- ✦ Quina imatge es dona de les dones i dels homes en aquests anuncis? Resposta en relació a les qualitats que s'adjudiquen pensant en el rol de gènere tradicional que es relaciona amb la primera qüestió de la **fitxa de l'annex 1**.
- ✦ Penseu que hi ha algun anunci d'algun producte que **no** podria protagonitzar una dona? I un home? Per què? Per exemple: un cotxe, un desengreixant per a la cuina, decidir les vacances...

Sessió 3. APLICACIÓ

Es planteja que realitzin un anunci publicitari tenint en compte els elements que hem treballat. Els temes i productes a publicitar surten de la reflexió amb les preguntes plantejades durant el debat. En aquest sentit ens van ajudar alguns models reals que tenim a l'aula, com el cas de la mare d'un dels alumnes que treballa com a taxista.

Es donen diferents opcions per editar i mostrar la feina feta com ara un mural, una presentació amb PowerPoint, etc., reservant una sessió per a la presentació i comentari dels treballs.

Sessió 4. AUTOAVALUACIÓ

La seqüència va finalitzar amb la realització d'una fitxa d'autoavaluació que recollia els problemes que van tenir, analitzant com se sentien, quins tòpics tenien adquirits, quins havien detectat i quins s'acostaven o s'allunyaven de la seva realitat, quins aspectes creien que es podien canviar, si s'havien respectat les opinions individuals... (**Annex 2**).

Temporalització de les sessions de treball*

(Explicació del treball que es realitzarà durant cada sessió.)

L'activitat es va dur a terme en quatre sessions de 60 minuts, tenint en compte que aquesta activitat es va implementar dins una assignatura optativa de primer de l'ESO.

La primera sessió va servir com a introducció de la seqüència i com a sondeig d'idees prèvies de l'alumnat vehiculades pel debat. S'inicia aquí la reflexió que es materialitzarà en les sessions posteriors.

Les següents dues sessions van ser de treball en equip, el que va permetre que possessin les seves idees en comú i la discussió crítica d'alguns aspectes. També em va facilitar l'observació del desenvolupament de les seves reflexions per poder valorar el grau d'interiorització dels conceptes treballats.

L'última sessió es va reservar amb la finalitat de que els i les alumnes expliquessin a la resta de companys/es el treball realitzat i les seves reflexions. També van entregar una fitxa d'autoavaluació on s'identificaven les dificultats que havien tingut i el grau d'assoliment final dels conceptes treballats.

Materials necessaris*

(Llista de materials, el més detallada possible, que es necessitaran per fer l'activitat. Per exemple: vídeo de la pel·lícula "Cobardes", pissarra digital interactiva, paper i bolígraf, etc.)

Eines d'avaluació

(Explicació de les eines que s'utilitzaran per fer l'avaluació. Si hi ha materials relacionats com ara qüestionaris, enquestes, etc. es referenciaran aquí i s'inclouran al final del document com a annexos.)

Com s'ha desenvolupat el treball a l'aula

(Descripció de com s'ha desenvolupat el treball, per exemple: si els/les alumnes han participat en major o menor mesura, si han demostrat interès, si hi ha temes que despertin més curiositat que altres, etc.)

Al punt on s'explicava la metodologia i el procediment dut a terme s'ha vist com els i les alumnes omplien una fitxa de forma individual. La informació que ens donen és significativa i molt útil per veure el punt de partida i per orientar el debat posterior.

La fitxa consta de dues preguntes:

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

1. En primer lloc se'ls plantejaven diferents adjectius substantivats i els havien d'associar al gènere masculí o femení. En la majoria de casos ho tenien molt clar: **la sensibilitat, el gust, la delicadesa, l'organització, la suavitat, la tendresa i la fragància** es distingien com a atributs femenins; mentre que **la força, el poder, el risc, la decisió, l'aventura i la potència** es qualificaven com a masculins. En canvi, amb la protecció, la sinceritat i la responsabilitat, la resposta no era tant clara. El debat va aclarir perquè.

****Protecció:** El 26.7% de l'alumnat (2 nois i 2 noies) va dir que era femení, mentre que el 73.3% (3 noies i 8 nois) va dir que era masculí.

Quan se'ls va preguntar per què havien donat les seves respostes en el primer cas deien que entenien la protecció pensant, bàsicament, en una mare que té cura dels seus infants; mentre que en el segon, pensaven en un sentit més general de la protecció (la família, la població, entitats,...). Per tant, i tenint en compte les seves respostes durant el debat, el 100% de l'alumnat pensa en un patró tradicional que ens arriba del patriarcat.

****La responsabilitat:** Un 73.3% la catalogaven com a femenina, mentre que el 26.7% com a masculina. Val a dir que aquests últims eren tot nois. La majoria comentava que entenien la responsabilitat associada a l'organització de les tasques familiars i a la consecució d'objectius acadèmics. "Les noies aproven més i presenten sempre els dossiers" va ser una de les frases que es van dir durant el debat.

2. Quant a la segona qüestió se'ls plantejaven tot un seguit de tasques per fer a la llar i havien de dir quines les feien majoritàriament dones o homes. Les i els alumnes van contestar en funció del que veien a casa. Tant és així que, en un dels casos, l'alumna va contestar "pare" i "mare" en lloc de masculí i femení. Això també ens dona una clau de la poca participació del jovent dins la llar; però això ja seria un altre tema...

Així doncs, atenent a les respostes dels i de les alumnes, associem el rol de gènere a les tasques de la llar de la següent manera:

	Masculí	Femení	Ambdós
Arreglar un endoll	100,00%		
Treure la pols		86,70%	13,30%
Cuinar	13,30%	86,70%	
Rentar la roba		100,00%	
Penjar un quadre	86,70%	13,30%	
Rentar plats	13,30%	86,70%	
Arreglar un prestatge	100,00%		
Canviar el pany de la porta	93,30%	6,70%	
Planxar	6,70%	93,30%	

Per valorar correctament els percentatges hem de tenir en compte que el grup d'alumnes que va realitzar la fitxa és de 15 (4 noies i 11 nois).

Val a dir que, malgrat hi ha resultats amb percentatges idèntics en algunes respostes minoritàries, corresponen a fitxes de diferents alumnes. Per tant es podria dir que el patró de gènere amb el que conviuen els i les nostres alumnes és el tradicional, heretat del patriarcat.

Així i tot, durant el debat van sortir temes molt interessants que responen a patrons que van canviant. Per exemple, en el tema de la conducció: Qui condueix a casa?, Qui condueix millor? A part de respostes tòpiques que reproduïxen es van explicar arguments que evidencien que, almenys en aquest aspecte, les coses comencen a canviar. Inclús va ajudar el fet que la mare d'un alumne és taxista.

Cal comentar també que durant el debat es van identificar algunes dificultats per concretar els temes

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

però els van resoldre ells mateixos durant la reflexió conjunta. Per exemple, confonien els termes gènere i sexe. En aquest sentit van ser molt enriquidores les aportacions d'algunes i alguns alumnes. Això va fer que a l'hora de fer l'activitat creativa de l'anunci el resultat fos satisfactori en la majoria dels casos.

S'havien previst certes dificultats que podien aparèixer. Per exemple, a alguns/es els costa concretar o focalitzar les intervencions en el sentit dels objectius proposats i, per tant, vaig haver de pautar molt les tasques i, en el cas del debat, anar dirigint les intervencions amb preguntes que els portessin a una reflexió pròpia. Per això des del principi els vaig fer saber els objectius per tal d'anar concretant l'activitat.

Un altre aspecte que vaig voler treballar és el de respectar tant el torn de paraula com les opinions dels i les altres. Tot i que van anar millorant (ho havíem anat treballant tot el curs), l'assoliment d'aquesta habilitat social encara és un objectiu a millorar de cara al futur.

Valoro molt positivament l'avaluació final entre iguals que es va dur a terme en acabar les exposicions dels anuncis perquè allà van acabar d'expressar els seus dubtes i pensaments. També em va facilitar la comprovació de l'assoliment dels conceptes treballats.

Valoració d'objectius aconseguits i conclusions

(Valoració de si s'han aconseguit els objectius i explicació de les conclusions a què han arribat professorat i alumnat, un cop realitzada l'activitat.)

Com a conclusió m'agradaria comentar que, després de realitzar les activitats i de poder observar directament els comentaris de les noies i els nois, em va quedar la sensació de que hauria necessitat una mica més de temps per poder aprofundir en alguns aspectes que van anar sorgint. Les dates en què es van dur a terme les activitats (tercer trimestre) deixaven molt poc marge d'actuació.

Crec que de vegades els nois i noies aprenen i reproduïxen expressions "políticament correctes" però que, en el fons, no arriben a assumir del tot la realitat de la problemàtica que se'ls presenta. En aquest sentit crec important continuar treballant aquests aspectes en cursos vinents, incloent-los en el currículum mitjançant les diferents matèries amb lectures i reflexions assertives, utilitzant els mitjans que tenim al nostre voltant, fent que l'alumnat se senti part activa en la prevenció i solució d'aquests tipus de conflictes.

Propostes de millora de l'activitat

(Explicació, un cop finalitzada l'activitat, d'aquelles coses que podrien millorar-la, com per exemple: suprimir alguna part, distribuir les sessions d'una altra manera, etc.)

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Annex núm. 1

FICHA 1: LA PUBLICIDAD: ESTEREOTIPOS, ROLES TRADICIONALES E IDENTIDAD DE GÉNERO

- ✎ De las siguientes cualidades, ¿cuáles atribuyes al hombre y a la mujer? Intenta ofrecer razones:

Dulce, sensible, afectividad, comprensión, seguridad, inseguridad, dependencia, potencia, debilidad, decisión, intuición, observación, indecisión, creatividad, pasividad, actividad, agresividad, valentía, intransigencia, dominación, poder, fuerza, autonomía.

Hombres:

Mujeres:

- ✎ En casa, ¿qué tareas te parecen más oportunas para el hombre y para la mujer? Razona las respuestas:

arreglar enchufes...
tender la ropa...
hacer la comida...
hacer la cama...
fregar los platos...
sacar la basura...
llevar las cuentas...
atender y cuidar a los hijos...
limpiar la casa, el baño...

- ✎ Elige uno de estos anuncios y analiza qué elementos aparecen, teniendo en cuenta el PowerPoint que hemos visto sobre la publicidad y los símbolos o características de género que suelen utilizarse en la publicidad de determinados artículos:

“Pronto”: <http://www.youtube.com/watch?v=Z5ghcA-1JFY>

- ¿Qué tipo de producto anuncia?
- ¿Cuántas personas aparecen?, ¿Cuántas son mujeres y cuántas hombres?
- ¿Por qué crees que todas las personas que aparecen son del mismo sexo?

Detergente “ALA”: <http://www.youtube.com/watch?v=SxUUXFE9cEU>

- ¿A quien se dirigen los niños y niñas del anuncio?, ¿Por qué?
- ¿Cuántos niños y niñas ves en el anuncio?, ¿Qué hacen?
- Comentamos brevemente el texto que va diciendo cada uno de los niños.

“Puntomatic: Ellos también pueden”: <http://www.youtube.com/watch?v=Wn7-3Dy5AbI>

“Pantene”: <http://www.youtube.com/watch?v=i5RSLbdEonc>

“Fanta”: <http://www.youtube.com/watch?v=XBI6HZI1MSY>

“Cerveza Amstel”: <http://www.youtube.com/watch?v=2cG3t-EYxIQ>

- ¿Qué tipo de producto anuncia? ¿Quién lo protagoniza?
- ¿A quién crees que va dirigido este anuncio?
- ¿Aparecen mujeres?, ¿Qué papel tienen?

(Aquest exercici el vam fer en comú tota la classe, dirigint algunes intervencions amb algunes preguntes com les que han aparegut anteriorment, ja que els costava focalitzar l'objectiu de l'activitat).

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Annex núm. 2

AUTOAVALUACIÓ

	1	2	3	4
Identifico els rols tradicionals que apareixen als anuncis				
Comparteixo els tòpics que apareixen als anuncis				
Alguns tòpics no s'ajusten a la realitat del meu entorn				
Crec que alguns rols estan canviant				
He pogut expressar les meves opinions al gran grup				
He respectat el torn de paraula				
Cada membre del grup ha expressat les seves opinions				
S'ha respectat el torn de paraula de cada un				
Justifica les teves respostes: Tòpics que he detectat: Tòpics no vàlids o no coherents: Tòpics que estan canviant: De la conversa/debat amb els companys he après: Amb el treball cooperatiu m'he sentit: Opinió personal:				